

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ
КАФЕДРА ПРАВОЗНАВСТВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Вищого навчального закладу
Укоопспілки «Полтавський університет
економіки і торгівлі»

18 квітня 2019 року № 88-Н

Форма № П-2.03.

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

**МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ТА
ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ**

Галузь знань	28 «Публічне управління та адміністрування»
Спеціальність	281 «Публічне управління та адміністрування»
Освітня програма	«Публічне адміністрування»

2021 рік

Розробник /укладач програми:

Богдан Стрілець – кандидат юридичних наук, доцент кафедри правознавства Полтавського університету економіки і торгівлі.

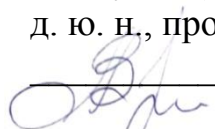
Рецензенти програми:

Зоряна ГБУР – доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я імені П.Л. Шупика;

Ольга ЧЕРВЯКОВА – доктор наук з державного управління, професор, проректор з наукової роботи Київського університету права Національної академії наук України

Програма навчальної дисципліни «Міжнародні стандарти публічного адміністрування та євроінтеграція» обговорена і схвалена на засіданні кафедри правознавства
протокол засідання кафедри від 31 серпня 2021 р. № 1.

Завідувач (начальник) кафедри правознавства
д. ю. н., професор

 Галина ЛАВРИК

ПОГОДЖЕНО:

гарант освітньо-професійної програми ««Публічне адміністрування»
другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності

281 «Публічне управління та адміністрування»

д. держ. упр., доцент

 Наталія СОКОЛОВСЬКА

Анотація навчальної дисципліни

Вивчення міжнародних та європейських стандартів публічного адміністрування є важливим напрямом підготовки управлінців. Навчальна дисципліна покликана поглибити знання студентів про стандарти публічного адміністрування, правила поведінки для публічних службовців, імплементації міжнародних та європейських стандартів.

Предмет навчальної дисципліни становлять міжнародні та регіональні (європейські) стандарти публічного адміністрування.

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні у студентів сучасного управлінського мислення та системи спеціальних знань у галузі міжнародного та європейського досвіду публічного адміністрування, відповідних компетенцій на основі засвоєння основних теоретичних положень та опануванні необхідних практичних навичок, що дозволяють ефективно здійснювати цю діяльність в умовах вітчизняного економічного та політичного середовища.

Зміст навчальної дисципліни розкривається у таких темах: Публічне адміністрування та міжнародні стандарти. Тенденції модернізації публічного адміністрування та інституційного розвитку органів влади. Роль регіональних та місцевих органів управління в публічному адмініструванні. Системи управління якістю в публічному адмініструванні та їх запровадження. Сталий (збалансований) розвиток та публічне адміністрування. Стандарти європейського врядування як складові Європейського адміністративного простору. Інституційне забезпечення європейського врядування. Роль регіональних та місцевих органів управління держав-членів ЄС та їх залучення до вироблення політики Європейського Союзу. Організація публічної служби в Європейському Союзі. Розвиток відносин між державними службовцями та громадянами: стандарти Європейського Союзу. Європейська ініціатива з прозорості та досвід лобювання. Європейський досвід стандартизації. Європейські стандарти проведення консультацій. Європейські стандарти захисту прав трудових мігрантів. Співробітництво Європейського Союзу з Україною: Угода про асоціацію.

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Міжнародні стандарти публічного адміністрування та євроінтеграція» складена відповідно до вимог Освітньо-професійної програми підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», розробленої на основі Стандарту вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» для другого (магістерського) рівня вищої освіти, затвердженого Наказом Міністерства вищої освіти і науки України № 1001 від 04 серпня 2020 року.

Предметом навчальної дисципліни є міжнародні та регіональні (європейські) стандарти публічного адміністрування.

Метою викладання навчальної дисципліни «Міжнародні стандарти публічного адміністрування та євроінтеграція» є формування у студентів сучасного управлінського мислення та системи спеціальних знань у галузі міжнародного та європейського досвіду публічного адміністрування, відповідних компетенцій на основі засвоєння основних теоретичних положень та опанування необхідними практичними навичками, що дозволяють ефективно здійснювати цю діяльність в умовах вітчизняного економічного та політичного середовища.

Програмні компетентності відповідно до освітньо-професійної програми:

загальні:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК 01);

спеціальні (фахові, предметні):

- здатність організовувати діяльність органів публічного управління та інших організацій публічної сфери (СК 02);
- здатність визначати показники сталого розвитку на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях (СК 04);
- здатність здійснювати наукову та дослідницьку діяльність у сфері публічного управління та адміністрування (СК 09);
- здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції (СК 10).

Програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми:

- здійснювати ефективне управління інноваціями, ресурсами, ризиками, проектами, змінами, якістю, застосовувати сучасні моделі, підходи та технології, міжнародний досвід при проектуванні та реорганізації управлінських та загально- організаційних структур (РН 06);
- розв'язувати складні задачі публічного управління та адміністрування, враховуючи вимоги законодавства, виявляти правові колізії та проблеми, розробляти проекти нормативно-правових актів для їх усунення (РН 02);

- уміти розробляти національні/регіональні програмні документи щодо розвитку публічного управління, використовуючи системний аналіз і комплексний підхід, а також методи командної роботи (РН 07);

- планувати і здійснювати наукові та прикладні дослідження у сфері публічного управління та адміністрування, включаючи аналіз проблематики, постановку цілей і завдань, вибір та використання теоретичних та емпіричних методів дослідження, аналіз його результатів, формулювання обґрунтованих висновків (РН 12);

- розробляти обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції, враховувати цілі, наявні законодавчі, часові та ресурсні обмеження, оцінювати політичні, соціальні, економічні та екологічні наслідки варіантів рішень (РН 11).

Навчальна дисципліна є **обов'язковою**.

Форма підсумкового контролю знань: залік.

Програмний зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Міжнародні стандарти публічного адміністрування та їх імплементація

Тема 1. Публічне адміністрування та міжнародні стандарти

Поняття публічного адміністрування («public administration»). Підходи до визначення публічного адміністрування. Школи та теорії публічного адміністрування. Вплив Вудро Вільсона на становлення та розвиток теорії публічного адміністрування. Міжнародні стандарти публічного адміністрування на універсальному та регіональному рівнях. Концепція «належного управління» («врядування»). Принципи належного управління. Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй та «демократичне врядування». Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб: Резолюція 51/59 Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 12.12.1996 року. Запровадження принципів та стандартів належного урядування у діяльність органів публічної адміністрації в Україні.

Політика європейської взаємодії і євроатлантичної співпраці. Європейська інтеграція: витоки та вплив на публічне адміністрування. Політико-правовий аспект євроінтеграції. Регулювання публічного адміністрування в Європейських співтовариствах та Європейському Союзі. Положення установчих договорів Європейського економічного співтовариства, які мали вплив на регулювання публічного адміністрування. Установчі договори Європейського Союзу та публічне адміністрування. Євроатлантичне співробітництво України, наближення України до норм і стандартів Організації Північноатлантичного договору (НАТО) та вплив цього процесу на регулювання публічного адміністрування.

Тема 2. Тенденції модернізації публічного адміністрування та інституційного розвитку органів влади

Публічне адміністрування в Україні та його відповідність міжнародним стандартам. Проблеми і виклики вітчизняного державного управління. Класична та політична бюрократія. Інституційний розвиток органів влади та проведення адміністративної реформи. Сучасні тенденції трансформації системи публічного адміністрування. Шляхи вдосконалення державного апарату в Україні. Стратегія реформування державного управління України на 2016–2020 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 року № 474-р. Принцип демократизації і розвитку транспарентності (відкритості) управління. Бюрократична система управління та державний менеджмент. «Всесвітня революція в державному управлінні та регіональному рівнях. Концепція «належного управління» («врядування») Дональда Кеттла, її шість ключових ознак.

Тема 3. Роль регіональних та місцевих органів управління в публічному адмініструванні

Регіональне та місцеве управління: поняття, концепції. Органи місцевої влади як суб'єкти публічного адміністрування, види, сфера діяльності та компетенція. Акти органів і посадових осіб органів місцевої влади. Місцеве самоврядування та його роль у публічному адмініструванні. Акти органів і посадових осіб місцевого самоврядування. Надання адміністративних послуг органами місцевої державної влади та місцевого самоврядування. Міжнародний та європейський досвід регіонального та місцевого управління.

Тема 4. Системи управління якістю в публічному адмініструванні та їх запровадження

Системи управління якістю в публічному адмініструванні: поняття, види, принципи, досвід застосування у зарубіжних країнах. Стандарти системи якості серії ISO 9000: ISO 9001:2008, ISO 9000:2005, ISO 9004:2009 (ISO 9004:2000) та ISO 19011:2002.

Система управління якістю як інструмент вдосконалення діяльності органу державної влади та місцевого самоврядування. Впровадження системи управління якістю в органах державної влади та місцевого самоврядування.

Вітчизняне законодавство про системи управління якістю у державному управлінні.

Тема 5. Сталий (збалансований) розвиток та публічне адміністрування

Парадигма сталого (збалансованого розвитку). Витоки концепції сталого (збалансованого) розвитку. Форум Ріо-92 та його рішення. Мета й основні принципи концепції сталого (збалансованого) розвитку. Цілі Сталого Розвитку 2016 – 2030 Організації Об'єднаних Націй (ООН).

Публічне управління у впровадженні політики сталого (збалансованого) розвитку на регіональному та місцевому рівнях. Напрями вдосконалення інституційної політики, зміна ролі та функцій центральних органів виконавчої влади в контексті досягнення цілей сталого розвитку.

Модуль 2. Європейські стандарти публічного адміністрування в контексті євроінтеграції України

Тема 6. Стандарти європейського врядування як складові Європейського адміністративного простору

Європейський адміністративний простір: принципи та засади. Становлення та розвиток європейського врядування. Спільні європейські цінності: шана до людської гідності, свободи, демократії, рівності, верховенства права, шанування прав людини, а також плюралізм, толерантність, солідарність та недискримінація. Європейські стандарти правил проєктування нормативно-правових актів.

Біла книга з європейського урядування та принципи, закріплені в ній: відкритість, співучасть, звітність, ефективність, зв'язок. Спільні норми і принципи європейського адміністративного права, сформовані на основі рішень Суду Європейського Союзу (ЄС).

Європейський кодекс належної адміністративної поведінки 2001 року
Модельний кодекс поведінки державних службовців (Додаток до Рекомендації № R (2000) 10 Комітету Міністрів Ради Європи про кодекси поведінки для державних службовців від 11.05.2000 року).

Тема 7. Інституційне забезпечення європейського врядування

Інституційне забезпечення європейського врядування. Інститути Європейського Союзу. «Законодавчий трикутник» Європейського Союзу: Європейський парламент, Рада ЄС, Комісія ЄС. Структура та повноваження Європейського парламенту. Структура та повноваження Ради ЄС. Структура та повноваження Комісії ЄС. Європейська Рада: структура та повноваження. Європейський центральний банк: структура та повноваження. Суд ЄС: склад, функції, повноваження. Європейський суд аудиторів. Допоміжні органи Європейського Союзу: Економічний і соціальний комітет, Комітет регіонів та ін. Децентралізовані агентства Європейського Союзу.

Проблема «дефіциту демократії» при врядуванні у Європейському Союзі. Правові засоби подолання дефіциту демократії в Європейському Союзі.

Тема 8. Роль регіональних та місцевих органів управління держав-членів ЄС та їх залучення до вироблення політики Європейського Союзу

Політика ЄС щодо регіональних та місцевих органів управління, їх повноважень. Принцип субсидіарності в Європейському Союзі. Принцип пропорційності в Європейському Союзі. Компетенція регіональних та місцевих органів управління в державах-членах Європейського Союзу. Резолюція Європейського Парламенту з питань регіональної політики Співтовариства і ролі регіонів від 18 листопада 1988 р. Резолюція Європейського Парламенту від 14 січня 2003 р. з питань ролі регіональних і місцевих органів влади в європейській інтеграції. Тенденції розвитку регіонального і місцевого управління в Європейському Союзі. Залучення регіональних і місцевих органів влади до вироблення політики Європейського Союзу.

Тема 9. Організація публічної служби в Європейському Союзі

Загальні підходи до організації публічної служби в Європейському Союзі. Положення установчих договорів Європейського Союзу щодо організації публічної служби в Європейському Союзі. Принципи публічного управління в Європейському Союзі: верховенства права, надійності, правової визначеності, звітності та прозорості, а також достатня організаційна спроможність і залучення до управління громадян. *Acquis communautaire* (*acquis*) у сфері організації публічної служби в Європейському Союзі.

Моделі публічної служби у державах-членах ЄС: кар'єрна, посадова. Служба в інститутах ЄС як стандарт досвіду і практики у сфері публічної служби: політика рівних можливостей, конкурсний відбір. Робота на визначений та невизначений строк у статусі службовця Європейського Союзу. Посади службовців в інститутах та органах Європейського Союзу. Заробітна плата службовців у Європейському Союзі, матеріальне стимулювання праці.

Тема 10. Розвиток відносин між державними службовцями та громадянами: стандарти Європейського Союзу

Модернізація взаємостосунків державних службовців і громадян в Європейському Союзі. Взаємодія між державними службовцями та громадянами: інформованість, консультації та активну участь громадян. Виконавча діяльність державних службовців: форми взаємодії з громадянами. Громадська думка про державних службовців. Громадська думка про врядування за участю громадян. Сприйняття громадської думки державними службовцями. Інтереси громадян/державних службовців та корупція.

Тема 11. Європейська ініціатива з прозорості та досвід лобіювання

Правове регулювання лобізму в державах-членах Європейського Союзу. Лобіювання як форма діяльності в інститутах ЄС. Європейська ініціатива щодо забезпечення прозорості. Залучення громадян до лобіювання в європейському врядуванні. Відкритий реєстр як етап лобістського процесу. Кодекс поведінки лобіста: пропозиції щодо запровадження в Європейському Союзі. Перспективи врегулювання лобізму в Україні, законопроекти про лобістську діяльність.

Тема 12. Європейський досвід стандартизації

Принципи європейської системи стандартизації: взаємного визнання, принцип заборони дискримінації, узгодженість, відкритість, прозорість та ін. Інституційно-нормативне забезпечення функціонування європейської системи стандартизації. Європейський комітет зі стандартизації, Європейський комітет зі стандартизації в електротехніці та Європейський інститут телекомунікаційних стандартів. Галузеві організації та асоціації у сфері стандартизації у Європі, філіали у різних країнах Східної та Південно-Східної Європи.

Тема 13. Європейські стандарти проведення консультацій

Консультавання та комунікації в діяльності інститутів Європейського Союзу. Види, форми, рівні комунікації. Засоби комунікацій (офіційні інтернет-сайти, урядова комунікаційна платформа, соціальні мережі, друковані засоби масової інформації, листівки, оголошення, інформаційні вісники, бюлетені. Взаємодія між інститутами Європейського Союзу та його громадянами через Європейський парламент як виборний представницький

орган громадян Європи; інституціоналізовані дорадчі органи ЄС (Європейський соціально-економічний комітет та Комітет регіонів); менш формалізовані безпосередні контакти із зацікавленими сторонами. Процедура проведення консультацій в Європейському Союзі. Загальні принципи консультування в Європейському Союзі. Інформування про консультації в Європейському Союзі. Опрацювання коментарів та пропозицій.

Тема 14. Європейські стандарти захисту прав трудових мігрантів

Загальна характеристика міграційних процесів на території Європи. Міжнародні та європейські стандарти захисту прав трудових мігрантів. Конвенція ООН про працівників-мігрантів та її імплементація в Європі, в тому числі, в Україні. Конвенції Міжнародної організації праці та їх імплементація в Європі, в тому числі, в Україні. Особливості захисту прав незаконних мігрантів. Регіональні нормативно-правові інструменти Європейського Союзу у сфері захисту трудових мігрантів.

Тема 15. Співробітництво Європейського Союзу з Україною: Угода про асоціацію

Розвиток відносин Україна-ЄС та публічне адміністрування в Україні. Підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Структура та зміст Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Положення про стандарти публічного адміністрування (врядування) в Угоді про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

Управління асоціацією ЄС та України. Рада асоціації Україна-ЄС: структура та склад. Комітет асоціації, структура та склад. Підкомітети Комітету асоціації (стаття 466 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС). Парламентський комітет асоціації: структура, склад, засідання. Взаємодія Ради асоціації, Комітету асоціації та Парламентського комітету асоціації. Питання політичного та економічного розвитку в Україні та ЄС, регіонального та транскордонного співробітництва, співробітництва у сферах юстиції та внутрішніх справ, енергетики, транспорту, технічної допомоги ЄС Україні.

Співробітництво та конвергенція України та Європейського Союзу у сфері зовнішньої та безпекової політики. Попередження конфліктів, антикризове управління та військово-технічне співробітництво за Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

Рекомендовані джерела інформації

Нормативно-правові акти, акти «м'якого права»:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 (з наступ. змін. та допов.).
2. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>
3. Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб: Резолюція 51/59 Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 12.12.1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_788
4. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII // Офіц. вісн. України. – 2016. – № 3. – Ст. 149.
5. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 2014. – № 13. – Ст. 222 (з наступ. змін. та допов.).
6. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. // Там само. – 1997. – № 24. – Ст. 170 (з наступ. змін. та допов.).
7. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 р. // Там само. – 1999. – № 20. – Ст. 190 (з наступ. змін. та допов.).
8. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 р. // Там само. – 2001. – № 33. – Ст. 175 (з наступ. змін. та допов.).
9. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 р. // Там само. – 2011. – № 38. – Ст. 385 (з наступ. змін. та допов.).
10. Рекомендація № R (2000) 10 Комітету Міністрів державам-членам Ради Європи щодо кодексів поведінки державних службовців (прийнята Комітетом міністрів на 106 сесії 11 травня 2000 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dridu.dp.ua/cpk/Lib/7_Zapobigannya%20ta%20protydiya%20proyavam%20korup/Legislation/Legislature/Rekomend_poved_DS.pdf
11. Стратегія реформування державного управління України на 2016–2020 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 р. № 474-р “Деякі питання реформування державного управління України” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-p>
12. The European Code of Good Administrative Behaviour. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, March 2002. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.cvce.eu/content/publication/2003/3/10/1b633730-1555-4b88-ac05-b868ae5ccbac/publishable_en.pdf

Основні рекомендовані джерела інформації:

13. Стандарти європейського врядування : навч. посіб. / авт. кол. : І. А. Грицяк, О. Ю. Оржель, С. М. Гладкова та ін. ; за заг. ред. І. А. Грицяка. – К. : НАДУ, 2011. – 184 с.

14. Міжнародні стандарти державного управління [Текст] : навч. посіб. для здобувачів ступеня вищ. освіти магістр спец. "Право" освіт.-проф. програми «Правознавство» / [Т. О. Коломоєць та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Т. О. Коломоєць ; Запоріж. нац. ун-т, Навч.-наук. лаб. дослідж. проблем служб. права Нац. акад. прав. наук України. - Запоріжжя : Гельветика, 2018. - 55 с.

15. Європейський досвід державного управління: Курс лекцій / Уклад.: О. Ю. Оржель, О. М. Палій, Ю. Д. Полянський, С. М. Гладкова, С. В. Соколик, П. І. Крайник, Т. О. Гусаченко; За заг. ред. О. Ю. Оболенського, С. В. Сьоміна, А. О. Чемериса, С. В. Загороднюка, О. Л. Приходько, Л. О. Воронько. - К.: Вид-во НАДУ, 2007. – 76 с.

16. Державне управління: європейські стандарти, досвід та адміністративне право / В. Б. Авер'янов, В. А. Дерещ, А. А. Пухтецька та ін. – Київ: Юстиніан, 2007. – 288 с.

17. Гречко Т. К., Лісовський С. А., Романюк С. А., Руденко Л. Г. Публічне управління в забезпеченні сталого (збалансованого) розвитку: [навч. посіб.] / Т. К. Гречко, С. А. Лісовський, С. А. Романюк, Л. Г. Руденко. – Херсон : Грін Д.С., 2015. – 264 с.

18. Підгаєць П., Бригілевич І. Система управління якістю як інструмент вдосконалення діяльності органу місцевого самоврядування. Методичний посібник / [Підгаєць П., Бригілевич І. – К.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – К. : ТОВ «Софія-А». – 2012. – 134 с.

Додаткові рекомендовані джерела інформації:

19. Авер'янов В. Б. Удосконалення організації та діяльності системи органів виконавчої влади з урахуванням європейських принципів і стандартів [Електронний ресурс] / В. Б. Авер'янов, А. А. Пухтецька // Часопис Київ. ун-ту права. – 2010. – № 4. – С. 110–117. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/23648>

20. Богачова Л. Л. Принцип правової визначеності в європейському і національному праві (змістовна характеристика) / Л. Л. Богачова // Теорія і практика правознавства. – 2013. – Вип. 2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2013_2_74

21. Белкін Л. М. Проблематика забезпечення законності в теорії публічної адміністрації [Електронний ресурс] / Л. М. Белкін // Юрид. вісн. Повітряне і космічне право. – 2015. – № 1(34). – С. 50–55. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2015_1_11

22. Глазун О. Право на належне управління: сутність та перспективи впровадження в контексті реформування інституту державної служби / О. Глазун // Підприємництво, господарство і право. – 2017. – № 9. – С. 120–125.

23. Грицяк Н. В. Етичні принципи демократичного врядування та їх значення: європейський вимір [Електронний ресурс] / електронний науковий фаховий журнал «Державне управління: теорія та практика». – 2010. – № 2. – Режим доступу: <http://academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10gnvzev.pdf>

24. Державне управління: європейські стандарти, досвід та адміністративне право [Текст] / В. Б. Авер'янов [та ін.] ; заг. ред. В. Б. Авер'янов ; НАН України, Інститут держави і права ім. В.М.Корецького. – К. : Юстиніан, 2007. – 288 с.

25. Довгань В. І. Оцінка якості надання адміністративних послуг на базовому рівні / В. І. Довгань, О. В. Радченко, М. П. Вавринчук // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Державне управління. – 2017. – Вип. 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadspsdu_2017_1_10

26. Європеїзація публічного адміністрування в Україні в контексті європейської інтеграції: матеріали наук.-практ. конф. 17 груд. 2009 р., м. Дніпропетровськ / за заг. ред. Л. Л. Прокопенка. – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2009. – 224 с.

27. Завгородня В. М. Стандарти функціонування цивільної служби Європейського Союзу у Європейському кодексі належної адміністративної поведінки / В. М. Завгородня // Правовий вісник Української академії банківської справи. – 2012. – № 2 (7). – С.18-21.

28. Зозуля В. О. Принципи демократичного врядування в умовах глобалізації / В. О. Зозуля // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 18. – С. 108–112.

29. Коршенко А. В. Міжнародно-правові стандарти права особи на правову допомогу та їх співвідношення з національними стандартами / А. В. Коршенко // Часопис Київ. ун-ту права. – 2013. – № 3. – С. 375–378.

30. Лис А. Концепція надання послуг населенню органами державної влади і органами місцевого самоврядування [Електронний ресурс] / А. Лис // Публічне адміністрування: теорія та практика. – 2015. – Вип. 2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2015_2_3

31. Оржель О. Ю. Джерела формування Європейського адміністративного простору / О. Ю. Оржель // Вісник Академії митної служби України. Сер. : Державне управління. - 2011. - № 2. - С. 13-20. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamscudu_2011_2_2

32. Петришина М. Акти органів і посадових осіб місцевого самоврядування: сутність та особливості / М. Петришина // Вісн. Нац. акад. прав. наук України. – 2012. – № 1 (68). – С. 66–75.

33. Пилаєва В. М. Реалізація принципу транспарентності в діяльності органів виконавчої влади: європейський досвід [Електронний ресурс] / В. М. Пилаєва // Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту. Серія: Юрид. науки. – Херсон, 2014. – С. 23–30. – Режим доступу: [http://lj.kherson.ua/2014/pravo06/part_3/6\(1\)-3.pdf](http://lj.kherson.ua/2014/pravo06/part_3/6(1)-3.pdf)

34. Проскуракова К. С. Європейські стандарти державної служби: досвід Польської республіки / К. С. Проскуракова // Вісник Київського

національного університету імені Тараса Шевченка. Державне управління. – 2014. – Вип. 1. – С. 69-72. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vknud_2014_1_22

35. Прилипчук О. Європейський адміністративний простір: принципи та засади / О. Прилипчук // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2016. – Вип. 2. – С. 46–50. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dums_2016_2_8

36. Пухтецька А. А. Європейські принципи адміністративного права: монографія / А. А. Пухтецька; за заг. ред. д. ю. н., проф. В. Б. Аверянова. – [вид. друге, допрац. і доповн]. – К. : Логос, 2014. – С. 203–204.

37. Пухтецька А. А. Запровадження принципів та стандартів належного урядування у діяльності публічної адміністрації [Електронний ресурс] / А. А. Пухтецька // Наукові записки. Т. 103. Юрид. науки. – 2010. – С. 36–40. – Режим доступу: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3840/Pukhtetska_Zaprova_dzhennia_pryntsypiv.pdf?sequence=1

38. Рудакевич М. І. Ідейні основи та нормативні стандарти етики державних службовців країн Європейського Союзу [Електронний ресурс] / М. І. Рудакевич // Державне управління теорія та практика. – 2010. – № 1. – С. 73–79. – Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej3/txts/DERJAVNA%20SLUJBA/01-RUDAKEVICH.pdf>

39. Солових В. П. Новий публічний менеджмент як одна із моделей організації системи державного управління [Електронний ресурс] / В. П. Солових // Держ. буд-во. – 2009. – № 2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVu_2009_2_7

40. Трагнюк О. Я. Деякі правові засоби подолання дефіциту демократії в Європейському Союзі (на прикладі інституту громадянської ініціативи в ЄС) / О. Я. Трагнюк // Державне будівництво та місцеве самоврядування: зб. наук. пр. / НДІ держ. будівництва та місц. самоврядування. – Х.: Право, 2011. – Вип. 22. – С. 86–95.

41. Цирфа Ю. Європейські стандарти належного управління в Україні. З досвіду Німеччини / Ю. Цирфа // Віче. – 2012. – № 24. – С. 3–4. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/viche_2012_24_3

42. Шаров Ю. П. Європейські стандарти публічного управління: проекція на муніципальний рівень / Ю. П. Шаров, І. А. Чикаренко // Держ. упр. та місц. самоврядування : зб. наук. пр. – Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2010. – Вип. 1 (4). – С. 295 – 304.

43. Шевченко О. О., Коваленко М. М. Наближення публічного управління в Україні до європейських стандартів / О. О. Шевченко, М. М. Коваленко // Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Державне управління. – 2017. – № 1 (Том 26 (67)). – С. 27–32.

44. Шевчук Б. Реформа управління в Європейському Союзі: основні напрямки, принципи інструменти [Електронний ресурс] / Б. Шевчук //

Демократичне врядування. – 2013. – Вип. 11. – Режим доступу: <http://www.lvivacademy.com/visnik11/fail/Shevchyk.pdf>

45. Якимчук С. Управлінські рішення в діяльності органів місцевого самоврядування: зміст, особливості та сутність / С. Якимчук // Вісн. НАДУ при Президентові України. – 2009. – № 1. – С. 153–159.

46. Guerrero-Orozco O. The Formulation of the Principles of Public Administration [Електронний ресурс] / Omar Guerrero-Orozco // (December 19, 2013). – Режим доступу: <https://ssrn.com/abstract=2370021>

47. Barack-Erez D. The doctrine of legitimate expectations and the distinction between the reliance and expectation interests [Електрон. ресурс] / Daphne Barack-Erez // European Public Law. – 2005. – Vol. 11 (4). – Режим доступу: <http://www.tau.ac.il/law/barakerez/articals/legitimate.pdf>

48. Reynolds P. Legitimate Expectations and the Protection of Trust in Public Officials / Paul Reynolds // Public Law. – Vol. 2011. – P. 330–352.

49. Quality of Public Administration A Toolbox for Practitioners [Електрон. ресурс] // The Official Website of the European Commission. – Режим доступу : <https://ec.europa.eu/esf/BlobServlet?docId=13941&langId=en>